

HET FRIESE VELD - een bevlogen natuurontwikkelaar

gesprek met Nico Minnema, districtshoofd in Midden-Fryslân voor Vereniging It Fryske Gea

interview: Romke Kleefstra

De reeks 'Het Friese veld' wordt weer opgepakt met een interview met Nico Minnema, districtshoofd in Midden-Fryslân voor Vereniging It Fryske Gea. Het gesprek vindt plaats tijdens een wandeling door 'Reid om'e Krite', een deelgebied van de Alde Feanen.

Wie Nico Minnema zegt, zegt Alde Feanen en vice versa. Minnema prijst zich gelukkig dat hij voor een wandeling kan kiezen uit een keur aan mooie natte gebieden binnen zijn district. Zijn keuze is gevallen op Reid om 'e Krite, omdat dat gebied binnen de Alde Feanen het gebied is waar hij nog broedvogels inventariseert. "Inventarisatiewerk behoort niet meer tot mijn taken, maar ik wil voor de gegevens niet geheel afhankelijk zijn van het werk van anderen. Ik wil weten hoe de gegevens tot stand komen, om zodoende inventarisatiegegevens en eventuele kritiek op het beheer beter op waarde te kunnen inschatten. Dat inventarisatiewerk doe ik als een vrijwilliger binnen It Gea en dat zou ik voor geen goud willen missen, dat zijn mooie momenten".

Om in Reid om 'e Krite te komen, doorkruisen we eerst het 'Wikelslân' waar recent nog natuurontwikkeling plaatsvond. Het gebied bestond tot voor kort uit vochtige hooilanden, afgewisseld met moerasbos en rietvelden. Een deel van die hooilandjes zijn omgevormd tot ondiepe petgaten en in het gebied is de 'Ierdige Mar' ontwikkeld, een Jan Durks Polder in het klein.

"Als districtshoofd ben ik ingehuurd voor alle dagelijkse beslommeringen in het district. Dat varieert van een stukje voorlichting, contacten met pachters en aannemers, in- en verkoop van materialen, het sturen van alle beheersactiviteiten, planning en administratie. Allemaal coördinerend werk".

PEE PASTINAKEL

Als boerenzoon koos Nico uiteindelijk niet voor de boerderij, maar ging de tuinbouw in met een eigen bedrijfje dat de 'Pee Pastinakel' heette: "Pee Pastinakel was een figuur in de boeken van Olivier B. Bommel. Pee Pastinakel had daarin al biologische tuinen en die legden wij ook aan. We werkten met wilde planten, met toendertijd wat vriendelijkere materialen zoals bilzen en grindtegels. We hebben veel werk voor Staatsbosbeheer verricht ten tijde van



Romke Kleefstra interviewt Nico Minnema

foto Anton Huitema

de herplantingsplicht. Door heel Fryslân hebben we opnieuw bomen geplant". Na enige jaren begon toch Nico's oude liefde voor natuurbeheer weer op te spelen. Na een vervolgopleiding en een stage bij Staatsbosbeheer op Terschelling kwam Nico bij It Fryske Gea terecht. "Ik was toen al 29 en kreeg een baan als toezichthouder in de Lindevallei. Daar heb ik vier-en-half jaar gezeten en ben toen als opzichter naar Earnewâld gegaan. Een weloverwogen stap, waar ik nooit spijt van heb gehad. Dit was een nieuwe uitdaging". Intussen springt een stevige Bruine Kikker voor ons langs, terwijl een Buizerd boven het moerasbos miauwt. "Zag je hoe die Bruine Kikker met de staart tussen de poten de benen nam vanwege die Buizerd; van die Buizerds komen er veel te veel", grapt Nico met een knipoog.

KANTOORWERK

"De ontwikkelingen binnen het natuurbeheer van de laatste vijf, zes jaar hebben nogal wat gevolgen gehad. Gevolgen in de zin dat ik steeds meer op kan-

toor, in de auto en op vergadering ben. Dat is allemaal erg interessant, ik zou het ook voor geen goud willen missen (op een enkele vergadering na), maar je bent heel anders met je werk bezig. Dat moet je je donderse goed realiseren, want niet iedere stap voorwaarts betekent een opwaardering van je werk. Ik heb dan nou ook wel zoiets van: dit is voor mij de grens voor wat betreft de verdeling velduren en kantoorwerk. Hier in Midden-Fryslân gebeuren hele leuke dingen op de Bird, 't Eilân, oostkant Alde Feanen. Er moet nogal wat nieuwe natuur komen en daar liggen fantastische uitdagingen. Dat houdt echter wel in dat, voordat je daar een schep in de grond zet, je heel wat uren en dagen kwijt bent in vergaderingen, met het doornemen van stapels papier en het reageren op kritiek".

KRITIEK

Vooral de kritiek waar Nico Minnema en It Fryske Gea mee geconfronteerd werden, was de laatste jaren erg fel. Denk maar aan de perikelen in Gaasterland,

Noard-Fryslân Bûtendyks en natuerlik de plannen rond de Grouster eilanden Bird en Eilân. De diverse discussies kenden nogal wat irrationele kritiek die soms op de persoon was toegespitst.

"Ik heb zo het idee dat we het hoogtepunt wel hebben gehad. In wezen was in 't verleden iedereen wel van mening dat natuurbeheer wel een goede zaak was, maar sinds de komst van het natuurbeleidsplan, waarin nogal wat over nieuwe natuur staat, is men daar toch wat anders over gaan denken en zijn er nogal wat volksstammen die zich opwerpen en zeggen: "dit gaat op de kop verkeerd" en "jullie zijn hartstikke gek". Dat zij vinden dat bepaalde zaken anders moeten dan wij voorstellen, is prima, maar je moet je aan één spelregel houden: om je doel te bereiken mag je jezelf alleen bedienen met argumenten gebaseerd op de feiten. Nou, dan moet ik zeggen dat ik in de discussies nogal wat dingen hoor, wat volgens mij puur stemmingmakerij is. Daar wordt het voor ons niet makkelijker van. Het vervelende is zelfs dat wij heel wat tijd kwijt zijn met discussies waar niemand wat aan heeft en dat is jammer".

"Ik denk dat we de meeste scherpte en ongenueanceerde kritiek wel hebben gehad. Inmiddels is ook wel duidelijk geworden dat die natuur niet alleen een ecologische waarde heeft, maar ook een economische. Dat geeft je toch wat meer draagvlak. We krijgen daarom momenteel ook weer wat meer steun uit de hoek van de recreatie. Waarom liggen er immers in Earnewâld veertien rondvaartboten en in Dokkum maar één? In Dokkum hebben ze prima landbouwgrond waar ze pootardappelen verbouwen en in Earnewâld hebben ze prima natuur waarmee ze toeristen melken".

"Als natuurbeheerders zijn we met name ingehuurd voor die natuurdoelen die buiten de grenzen van de natuurgebieden absoluut geen kans krijgen. Dan heb je het automatisch over een wildere en meer zelfstandiger natuur dan de 'agrarische natuur' die je normaal in het buitengebied vindt. In de Lage Midden denk je dan niet aan zandverstuivingen, maar aan natte natuur. Dat is niet alleen maar water, moeras en moerasbos, maar ook natte hooilandjes. Dat met elkaar en wat er uit kan ontstaan, vind je prachtig terug in natuurontwikkelingsproject 'de Kraenlânnen' bij De Veenhoop".

MOTIVATIE

"De moed zakt mij heus wel eens in de schoenen door al die kritiek, maar als het te gek wordt, klim ik gewoon weer in de pen en schrijf ik een "Te Gast" in de Leeuwarder Courant als hooihandelaar, boerenzoon en natuurbeheerder... Ach, die kritiek is er en zal er blijven, daar heb ik geen moeite mee. Je wordt er wel eens moe van, niet van de kritiek op zich, maar van personen die zich via de kritiek willen bewijzen. Wij zijn dagelijks bezig met natuur. Dat wil niet zeggen dat we alles veel beter weten dan andere mensen, maar je zit gewoon beter in de materie; dat is logisch. Ik heb ook wel eens ideeën over allerhande dingen buiten het onderwerp natuur, maar dat wil niet zeggen dat ik daar zakenkundig in ben. Het heeft daarom geen zin mij te vragen om iets op papier te zetten over het sociaal stelsel bijvoorbeeld. Wat er in Gaasterland is gebeurd, om mensen uit de buurt de mogelijkheid te geven zo'n EHS-commissie te vormen, met weinig specifieke kennis over natuur, gaat mij te ver. In sprak op zich is prima en kan hele heldere ideeën opleveren. Of het nu gaat om wegaanleg of om natuur, je kunt niet zonder inspraak.

BOOMMARTER

Tijdens de wandeling snijdt Nico het ene na het andere onderwerp aan. Van de persberichten over malariamuggen tot de discussie over het boezemwaterbeheer, van de vaarweg naar Drachten tot de plannen voor natuurontwikkeling aan de oostkant van de Alde Feanen en van wateropvangtanks voor rondvaartboten tot eierzoeken. Wat opvalt is de vindingrijkheid, de eenvoudige manier waarop hij de toch vrij ingewikkelde zaken verwoordt en de bezieling die hij heeft en kan over brengen.

Ondertussen vinden we tijdens de wandeling uitwerpselen van een Boomarter. Dat brengt Nico op kant en klare voorbeelden van natuurontwikkeling en wat het allemaal oplevert. Zo wijst hij op de aanwezigheid van blaasjeskruid in enkele nieuwe waterpartijen en een rietland dat zich al vele jaren geleden spontaan ontwikkelde op een stuk grasland van een particulier, die het land van de hand deed omdat het "apegrûn" was. Een spontane ontwikkeling, wat tegenwoordig natuurontwikkeling zou worden genoemd.

NATTE NATUUR

Nico's tuinbouwachtergrond bracht met zich mee dat hij in eerste instantie vooral beschikte over kennis van planten; later zou de overige kennis van natuur groter worden.

"Och jongen, ik moest 1500 gecultiveerde planten kennen, waarvan ik wist dat ik er in geen honderd jaar iets mee zou doen. In die tijd ben ik mij meer gaan toeleggen op wilde planten; daar had ik veel meer binding mee. Daardoor kom je meer in het veld en gaat je interesse voor vogels ook weer toenemen. Toen ik in de Lindevallei werkte, was ik in de gelukkige omstandigheid dat Jacob Koopman voor zijn biologie-studie bezig was met blad- en levermossen. Ik ben toen veel met hem mee geweest. Phillip Zeinstra vloog elke nacht achter de vlinders aan, dan ging ik ook mee. Ik ben niet ergens in gespecialiseerd, ik ben gewoon breed georiënteerd. Voor mijn werk is dat ook wel ideaal. Er is hier ook nog eens een jongen geweest die was met libellen bezig. En als je sommige soorten zweefvliegen ziet... Machtig mooi!"

"Ik ben een man van de natte gebieden. Daar voel ik mij het beste in thuis. Heide en bos, mooi hoor, maar geef mij maar het uitbundige en het spectaculaire van de natte gebieden. Dat is toch explosiever. Als je ziet wat hier in de Lage Midden in de winter te beleven is en dat gaat jaarrond, al die vogelbewegingen. 't Is niet zo dat ik gelukkiger ben wanneer ik meer soorten zie, maar wel met al datgene wat hier thuishoort. Zo hebben we het afgelopen jaar toch een mooi succes geboekt met het broedgeval van de Lepelaar en misschien zelfs een tweede paartje. Momenteel zie je ze hier volop. Gisteren waren er nog 25 in de Jan Durks Polder. Zo zijn er nog een aantal soorten, die hier eigenlijk thuishoren, zoals de Visotter, Kwak, Wouwaapje en Grote Karekiet.

NATUURONTWIKKELING

Aan het einde van de wandeling merkt Nico op zeer warm te lopen voor natuurontwikkeling. Tijdens de wandeling kwam dat trouwens al naar voren met alle mooie voorbeelden die er zijn in Midden-Fryslân, zoals de Kraenlânnen, Ierdige Mar, Wikelslân, Reid om'e Krite en er staat nog meer op stapel. "Reid om 'e Krite bestond voorheen uit verdroogd rietland en natte hooilandpolderdjes die behoorlijk verruigd waren met Pitrus. We hebben gekozen voor

een moerasbeheer, dat gestuurd wordt door waterkwaliteit en -kwaliteit. In het vroege voorjaar heb je hier duizenden Spreeuwen; Roerdomp, Waterral, Porseleinhoen, Baardmannetje en Blauwborst zijn hier broedvogel. Hier en daar zie je al de eerste Grauwe Wilg, maar het ontwikkelt zich natuurlijk niet van de één op de andere dag. In al die gebieden waar we maatregelen hebben genomen, zie je een toename van soorten die hun plekje juist zoeken in natuurgebieden en dat is ook logisch, want die hebben buiten de grenzen van de natuurterreinen geen plek".

"We hebben nu steeds meer van dit soort gebieden. Op den duur kan je daarom kiezen voor een cyclisch, en dus meer dynamisch, beheer. Dat zou bijvoorbeeld in kunnen houden dat je in de Jan Durks Polder bijvoorbeeld vijf natte jaren hebt, waarna twee droge jaren volgen. De grote open watervlaktes hebben het ene jaar dan grote waarden voor pleisterende ganzen, eenden en steltlopers, maar trekken in de drogere jaren meer dicht en hebben dan waarde voor soorten als Porseleinhoen en Waterral. Als je dat beheer toepast in een breed perspectief, dus niet alleen de Jan Durks Polder, maar ook in de Kraenlannen, de Wydlannen en Reid om'e Krite, krijg je verschuivingen van soorten binnen de verschillende gebieden. Het beheer overschrijdt de grenzen van de deelgebieden. Voor de natuur zou dat beter zijn, denk ik".

"Het is tijd voor de blik vooruit en opbouwende gesprekken met de verschillende partners. Dat kan ook wel. Bijvoorbeeld de Grouster vogelwacht heeft zich nogal verzet tegen de plannen op de Bird en It Eilân, maar toen we de vogelwachters die bij It Fryske Gea in het veld actief zijn, meenamen naar de Kraenlannen waren ze allemaal enthousiast! Dan denk ik: waar zit het probleem; wat zijn de verschillen klein".

AALSCHOLVERS

"Het fenomeen natuurontwikkeling boeit mij ontzettend. Nu heb ik als opzichter met de Alde Feanen ook wel het gebied waar we als Fryske Gea het meest in omklooiën. Mijn nevenfunctie als hooi-handelaar heeft daar ook mee te maken, ha, ha. Maar die natuur vrij spel geven en die ontwikkeling dan volgen, is prachtig. Je hebt voorspelbare dingen, maar vooral dat onvoorspelbare,

hè? Het verrassingselement is veel groter. Dat wekt nog meer je nieuwsgierigheid op. Een Aalscholverkolonie is een fenomeen op zich, zwaar ondergeëvalueerd. Niet alleen de ontwikkeling van het wateroppervlak in de kolonie is uniek, maar ook de ontwikkeling van het bos. Hoog opgaande elzen sterven af, wilgen kwijnen en het bos wordt omgevormd in lijsterbes en vlier. De Aalscholvers bepalen de ontwikkeling daar,

moment de fanatiekste SOVON-karteerders kunnen worden, of niet Romke?". Dat kan ik inderdaad alleen maar beamen. "Wat dat betreft hoeft het helemaal niet ten koste te gaan van je veldbeleving, je gaat gewoon anders met de natuur om. Kijk, als je met jacht en eierzoeken oogst uit de natuur dan heeft dat z'n consequenties. Die Fazant of Haas die je schiet kan niet meer door een Vos gepakt worden, dus pakt die



Reid om 'e krite

foto Anton Huitema

dat doen wij niet. Er is daar sprake van een 'klein evenwichtje' binnen de Alde Feanen".

EIERZOEKEN

In de Kraenlannen bij De Veenhoop mag nog steeds naar kievitseieren worden gezocht, net zoals in vele andere Fryske Gea-gebieden, iets wat Nico graag anders zou willen zien.

" 't Is een traditie, hè? In het verleden was het gewoon een bron van inkomsten, maar dat was het ottervangen ook en daar zijn we ook mee opgehouden omdat het niet meer kon. Er wordt nu wel gezegd dat, wanneer je het eierzoeken verbiedt, je geen veldmensen meer overhoudt. Ja, als je dat maar lang genoeg roept, zijn er vanzelf mensen die vinden dat dat zo is. Maar als je mensen eens in contact brengt met andere wijzen van natuurbeleving en inventariseren dan blijkt wel dat zelfs de meest fanatieke eierzoekers op een gegeven

wat anders. Ik vind dat, wanneer je oogst, dat in het belang van de natuur moet gebeuren en niet omdat het toevallig iemands hobby is, zoals jacht en eierzoeken. Dat geldt vooral nu met de discussies rond de roofdieren".

"Kijk, het is niet zo dat Nico Minnema bepaalt wat er bij It Fryske Gea gebeurt. Alles gaat in overleg met het bestuur en zo is er een eierzoeknota voor een periode van vijf jaar. Daar waar andere inzichten leiden tot een heroverweging van dat beleid in een bepaald gebied, doen we dat in overleg met de plaatselijke vogelwacht. Soms lukt dat, maar in het geval van de Kraenlannen voorlopig niet. Als Fryske Gea nemen we dergelijke besluiten dus niet zomaar. Op langere termijn heeft dat het meeste rendement, maar je behaalt op de korte termijn niet altijd direct het beoogde resultaat. De ruimte die je hebt, is vrij beperkt. Maar zo werkt dat in Nederland. We leven allemaal dicht op elkaar.